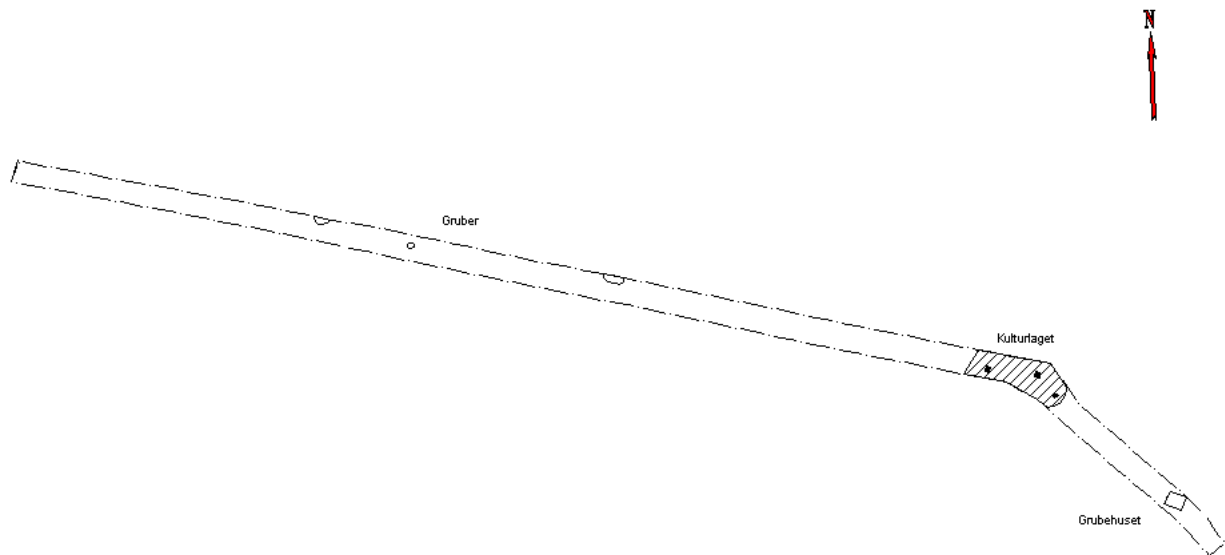

**Bygherrerapport for udgravning af spildevandstracé vest for Øm med
bebyggelsesspor fra sen vikingetid.**

Foldager II

ROM 2265

Stednr. 020402

Glim sogn

Sømme herred

Københavns amt

I forbindelse med Lejre Kommunes anlæggelse af spildevandstracé fra byggeriet på Foldager, foretog Roskilde Museum en arkæologisk undersøgelse af de kulturhistoriske spor i tracéet. Undersøgelsen blev i henhold til museumslovens § 27 stk. 4 bekostet af bygherren, Lejre Kommune. Sagen har journalnummer ROM 2265, Foldager II. Dokumentation og arkæologiske fund opbevares på Roskilde Museum.

Fig. 1) De udgravede områder, Foldager og Foldager II – undersøgt af Roskilde Museum i henholdsvis foråret og efteråret 2004, er markeret med rødt.

Undersøgelsen forløb i perioden fra 8. til 26. november, 2004, og foretoges af daglig udgravningsleder stud. mag. Ole Thirup Kastholm Hansen og museumsmedarbejder Niels Wedel Nielsen. Ansvarlig for undersøgelsen var museumsinspektør Tom Christensen. Derudover bistod lejlighedsvis amatørarkæologerne Bent Vilby og Neel Jans. Sidstnævnte med metaldetektor. Maskinkraft blev leveret af Snoldelev Entreprenørfirma A/S.

I forbindelse med undersøgelsen blev der registreret 72 kulturhistoriske anlægsspor. De fleste var stolpehuller, der ikke kunne knyttes til nogen overordnet struktur, samt gruber med fortrinsvis keramik og dyreknogeter – fortidens affald. Der blev også fundet en del metalgenstande med detektor. Det væsentligste og mest spændende anlæg var dog et grubehus fra sen vikingetid (første halvdel af 1000-tallet). Grubehuse har været mindre, nedgravede bygninger af træ og eventuelt lerklining, som fortrinsvis anvendtes til værkstedsaktiviteter, men i sjældnere tilfælde også beboelse.

Grubehuset (A622 – hus XV)

Grubehuset bestod af en rektangulær nedgravning med lodrette sider på 4 x 3,25 x 0,46 m., altså ca. 13 m². Stort set orienteret øst-vest. Der fandtes dybe gavlstolper i begge ender. I vestenden erkendtes endnu et stort og dybt stolpehul umiddelbart uden for vægforløbet. Dette stolpehul har muligvis været en art udendørs makker til gavlstolpen.

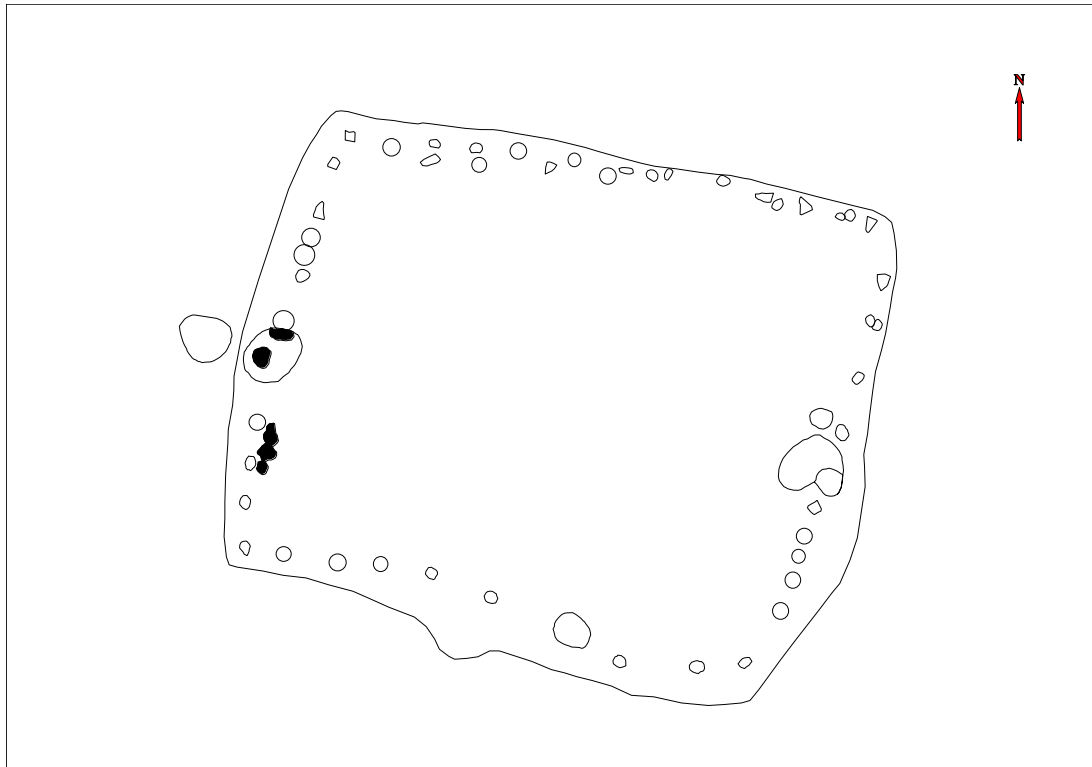

Fig. 2) Grubehusets grundplan.

Ved blotlægning af undergrunden under huset kunne hele vægforløbet ses i form af spor efter nedrammede pæle. Generelt har disse været placeret med gennemsnitligt 25 cm. afstand, dog visse steder i gavlene væsentlig tættere, helt ned til 10 cm. afstand. Et klart fællestræk for disse nedrammede pæle er deres tilspidsede form og betragtelige dybde, ned til 24 cm. under gulvniveau. I fladen kunne en vis uensartethed i de anvendte pæles tværsnit konstateres. Pælene i husets sydlige halvdel har fortrinsvis været runde, mens de i den nordlige halvdel har været mere forskellige: der kunne iagttages trekantede (spejkløvede), runde såvel som firkantede pæle. I nordvæggen var mange af de nedrammede pæle tilsyneladende sat parvist, om end ikke særlig ensartet. Om der er tale om en senere forstærkning eller en konstruktion til fletværk, kan ikke endeligt afgøres. Måske har man villet forstærke den udsatte nordvæg. Det kan ikke fastslås med sikkerhed, hvor husets indgang har været. Det er en mulighed, at den har været ved det sydøstlige hjørne. Dette kunne måske forklare sydvæggens uregelmæssige linjeføring, samt det store stolpehul ved samme væg.

Grubehuset var rigt på arkæologiske fund: keramik af Østersøtype, skår fra kar af klæbersten, ténvægt af klæbersten, dele fra en udsmykket benkam, en jernkniv, to hvæssestene af skiffer, en dragtnål af jern, en jernkniv, et bæltespænde af jern, dele af en væbevægt m.m. Den slavisk inspirerede Østersøkeramik og klæberstenen, givetvis importeret fra Norge, er betydningsfulde fund, når huset skal dateres. Begge dele peger på den sene del af vikingetiden. Hvilket understøttes af selve huskonstruktionen, til hvilken der findes paralleller fra samme periode i eksempelvis Vindinge og Kr. Hyllinge.

Fig. 3) Arkæolog S.Å. Tornbjerg (t.h.) og museumsmedarbejder N.W. Nielsen i grubehuset. En langsgående jordvæg, en såkaldt balk, er bibeholdt for at kunne følge lagdelingen i huset.

Fund med metaldektoren

Afsøgninger af det undersøgte område med metaldektoren har også givet gode resultater. Der blev blandt andet fundet en såkaldt Hedebymønt fra 800-tallet. Derudover fandtes en spore, to jernpilespidser, en mejsel og adskillige knivblade fra vikingetiden.

Grubehuset skal givetvis ses i sammenhæng med det tidligste Øm og udgravningerne i foråret 2004 ved Foldager. Disse udgravninger sandsynliggør, at der skjuler sig flere kulturhistoriske spor fra jernalderen og vikingetiden på de vestvendte skrånninger ned mod Kornerup Å, sydvest for Øm.

Genstande fra udgravningen

Fig. 4) Bikubeformet ténvægt af importeret klæbersten. Diameter: 3 cm. Fundet i grubehuset.

Fig. 5) Fragment af ornamenteret benkam. Længde 5,3 cm. Fundet i grubehuset.

Fig. 6) Hjulformet hængesmykke af sølv. Diameter: 2,2 cm. Fundet med metaldetektor på marken syd for udgravningen.

Fig. 7) Skår fra et stort kar af importeret klæbersten. Fundet i grubehuset.